

Lärarhandledning

#mindrömpenkis

11/2019

Innehåll

Inledning.....	3
Om videon och lärarhandledningen <i>Min drömpenkis</i>	3
Bakgrund.....	3
Mål och syfte	3
Målgrupp	3
Begrepp och definitioner.....	4
Arbetsprocessen	4
Före ni ser videon	4
Efter att ni sett videon.....	4
Diskussionsunderlag	4
Skapa gemensamma spelregler.....	5
Styrdokument och lagar som reglerar penkis	6
Avslutning	7
Medverkande och kontaktuppgifter	7

Inledning

Om videon och lärarhandledningen *Min drömpenkis*

Videon [Min drömpenkis](#) är producerad av Regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet hösten 2019. Syftet med videon är att fungera som utbildningsvideo och diskussionsunderlag i klassen inför ordnandet av bänkskuddardagen, penkis.

Videon består av ett antal intervjuer som belyser penkis ur olika perspektiv, från ett historiskt, antropologiskt, juridiskt, psykologiskt och pedagogiskt perspektiv. Videon och lärarhandledningen har utformats utifrån dessa infallsvinklar för att kontextualisera traditionen, fördjupa förståelsen för denna övergångsrit och för att stöda förberedelserna av penkis i gymnasierna med sikte på en trygg och glad penkis för alla parter. Videon och lärarhandledningen *Min drömpenkis* publicerades 28.11.2019.

Bakgrund

Regionförvaltningsverket – en myndighet

Regionförvaltningsverket är en statlig myndighet, vars svenska enhet för bildningsväsendet har hand om skolväsendets rättsskydd och ansvarar för utvecklingen av utbildningens kvalitet och organisation genom informationsstyrning och fortbildning. Svenska enheten jobbar med de svenskspråkiga skolorna i Finland.

Fortbildning och enkät

Regionförvaltningsverket ordnade en fortbildningsturné om gymnasiets juridik våren 2018 med föreläsningss dagar i Helsingfors, Åbo och Vasa. På alla orter kom frågor om penkis upp: ansvarsfördelning, trygghetskänsla och säkerhet samt traditionens betydelse i nutid. För att hitta kärnfrågorna utförde Regionförvaltningsverket en enkät bland gymnasiernas personal och studerandeföreningar i maj 2018. Enkätsvaren betonade studenttraditionens stora betydelse och glädje, men samtidigt uttrycktes omsorg om både fysisk och psykisk trygghet under penkis.

Styrdokument och video

Styrdokumentet, såsom lag och läroplan, nämner inte bänkskuddardagen specifikt, även om teman och lagrum kan aktualiseras genom penkis. Inte heller har fortbildning om bänkskuddardagen ordnats. Därför bildades en arbetsgrupp vid Regionförvaltningsverket för att skapa en utbildningsvideo och ett diskussionsunderlag som kan stöda personalen och de studerande i gymnasierna att förbereda en trygg och positiv penkis och där ansvarsfrågorna belyses.

Mål och syfte

Målet med penkisvideon och lärarhandledningen är att stöda personalen och de studerande som jobbar med penkisförberedelserna att förtydliga sina roller och ansvarsfördelning samt kontextualisera penkis i ett historiskt och kulturellt sammanhang. Syftet är att belysa penkis *mångsidigt* som fenomen och öka kunskaperna om de aspekter som kräver förberedelser. Lärarhandledningen kan stöda grupphandledaren att föra relevanta frågor på agendan och videon kan ge underlag för vidare diskussioner i klassen eller med kolleger.

Målgrupp

Målgruppen är både gymnasiets personal och abiturienterna. Lärare kan använda videon som läromedel och utbildningsmaterial i klassen. Abiturienterna kan använda videon som kunskapskälla och diskussionsunderlag i penkisförberedelserna. Lärarhandledningen riktar sig till gymnasiets personal.

Begrepp och definitioner

- Bänkskuddardagen: Dagen då abiturienterna skuddar skolbänken av sig för att inleda läslovet inför studentskrivningarna. Skudda betyder 'skaka av' (stoftet, dammet...). Traditionen förekommer främst i Finland.
- Penkis: Finlandssvensk, vardaglig term influerad av finskans 'penkkis', 'penkinpainajaiset'. Se [Reuters ruta 23.2.2011](#) på www.sprakinstitutet.fi
- De olika perspektiven i videon:
  - Det historiska perspektivet
    - Belyser bakgrunden till bänkskuddardagen och vilka uttryck traditionen tagit under olika tidsperioder.
  - Det antropologiska perspektivet
    - Belyser traditionens kulturella och rituella funktion ur socialvetenskaplig synvinkel.
  - Det juridiska perspektivet
    - Belyser vilka lagar som aktualiseras av bänkskuddardagen och hur de reglerar evenemanget.
  - Det psykologiska perspektivet
    - Belyser hur bänkskuddardagen bildar en individuell erfarenhet som kan upplevas och kännas olika för olika personer samt belyser hur grupp beteende uppstår.
  - Det pedagogiska perspektivet
    - Belyser hur bänkskuddardagen ger uttryck för målsättningar i läroplansgrunderna, skolans värderingar och verksamhetskultur samt betonar lärandepotentialen.

Arbetsprocessen

Före ni ser videon

Förhandskunskaper, förväntningar, individuell och kollektiv historia

Diskutera med studerande vilka erfarenheter de har av penkis. Vad har de upplevt som positivt och vad har de upplevt som negativt? Varierar deras erfarenheter? Diskutera varför upplevelsena varierar och betona värdet i var och ens individuella erfarenheter. Vad önskar du lära dig mer om gällande penkis?

Ni kan välja att se videon i sin helhet på en gång eller se den i delar enligt de olika perspektiven.

Efter att ni sett videon

Egna intryck och gemensam diskussion, tillsammans eller gruppvis

Be de studerande anteckna sina första egna intryck och frågor utgående från videon. Diskutera därefter tillsammans videons budskap och var och ens reflektioner. Man kan också dela in klassen i grupper och be varje grupp fokusera på något givet perspektiv eller vissa frågeställningar, och sedan redogöra för sina intryck. Hittar ni begrepp som ytterligare behöver definieras och förklaras?

Diskussionsunderlag

Övergripande frågor att diskutera:

- Vad betyder penkis för dig?
- Vilka förväntningar har du?
- Vad ger dig trygghetskänsla?
- Hurudana minnen önskar du få själv eller ge andra?

Klipp att diskutera och tillhörande frågor:

[Det historiska perspektivet \(2:01-5:21\)](#)

- Vilka penkistraditioner är vanliga vid ert gymnasium?
- Har du hört föräldrar eller vänner berätta om andra traditioner på annan ort eller i en annan tid?

[Det antropologiska perspektivet \(5.22-7:01\)](#)

- Vilken funktion fyller penkis för dig
  - a) som person?
  - b) som medlem av grupp?
- Vilka andra (övergångs)riter har du erfarenhet av?

[Det juridiska perspektivet \(7:02-11:28\)](#)

- Vilka säkerhetsfaktorer behöver ni beakta?
- Hur kan man förutse risker och hantera/förebygga dem?
- Reflektera över ansvarsfördelningen under planering, förberedelser och genomförande av penkis. Ge exempel på situationer samt de inblandades roll- och ansvarsfördelning.

[Det psykologiska perspektivet \(11:29-15:30\)](#)

- Vad är en kränkning?
  - Hur kan kränkningar undvikas?
  - Hur signalerar man att något inte känns bra?
- Vilken roll har grupp beteende i penkis – att utsättas för gruppträck eller hänryckas i stunden?
- Diskutera gränsdragningar:
  - Vem avgör var gränsen går för en handling: utövaren, föremålet eller åskådaren?
  - Vem sätter stopp?
  - Hur sätter man stopp – på sig själv och andra?

[Det pedagogiska perspektivet \(15:31-18:05\)](#)

- Vad önskar du lära dig av penkis?
- Hur kan ni synliggöra lärandet?
- Vad är personalens roll under penkis?
  - Diskutera vilken betydelse personalens närvaro har i planering och genomförande?

[Summerande diskussion/uppgift: \(18:05-21.11\)](#)

- Vad är en mardrömspenkis?
- Hur ser *din* drömpenkis ut?

Idé: Om ni vill kan ni filma abiturienternas och personalens tankar om sin egen drömpenkis och dela klipp på sociala medier med hashtaggen #mindrömpenkis, gärna på Instagram.

Skapa gemensamma spelregler

Utarbetandet av gemensamma spelregler har flera funktioner. Dels klargörs de olika arbetsmomenten och processen, dels blir alla parter delaktiga. Ett flödesschema synliggör lärprocessen och gemensamt skapade spelregler uttrycker ett demokratiskt och transparent arbetssätt, som speglar vårt samhälle och sådana värderingar vi vill fostra till i skolan.

Det finns stort pedagogiskt värde i diskussionen och processen kring penkis, vilket kan värdesättas i sig. Nedan en grund för ett flödesschema som ni kan utvidga enligt processen i ditt gymnasium.

Flödesschema:

- Identifiera nyckelmoment i planeringen och ordna dem kronologiskt.
  - Specificera involverade personer, deras roller och kontaktuppgifter.
  - Klargör informationsgången: vem behöver veta vad, vem informerar vem, vilka informationskanaler används?
  - Bestäm dokumentationsbehov och -sätt.
- Lista de saker ni behöver faktakolla (t.ex. vad gäller hos den lokala polismyndigheten).
- Lista vilka tillstånd och godkännanden av behörig instans (myndighet, rektor...) som behövs.
- Bygg dialog mellan studerande- och personalperspektivet.
  - Begrunda vad olika ståndpunkter baserar sig på.
  - Motivera era ståndpunkter.
- Kom överens om spelreglerna och förankra dem hos hela personalen och alla studerande, inte endast hos abiturienterna.

Styrdokument och lagar som reglerar penkis

Gymnasiets läroplansgrunder

- [Grunderna för gymnasiets läroplan 2015](#)
- [Grunderna för gymnasiets läroplan 2019](#)

Rätten till en trygg studiemiljö och skolans befogenheter

- [Gymnasielagen 40 §, 41 §, 43 §, 45–48 §](#)

Förbjudet beteende

- [Ordningslagen 3 §, 4 §, 9 §, 10 §](#)
- [Strafflagen, t.ex. 20 kap. 5 a §, 21 kap. 10 §, 24 kap. 9 §, 25 kap. 1 §, 35 kap. 1 §](#)
- [Diskrimineringslagen 6 §, 14 §](#)
- [Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män 5 a §, 7 §](#)

Anmälan till polisen om lastbilsåknigen

- [Lagen om sammankomster 8 §, 14 §, 15 §, 20 §](#)

Den studerandes eget ansvar

- [Gymnasielagen 30 §](#)
- [Skadeståndslagen 2 kap. 1–2 §](#)

Avslutning

Regionförvaltningsverket tar gärna emot frågor och respons om penkisvideon och lärarhandledningen *Min drömpenkis*. Vi bemöter också gärna ytterligare frågor, utvecklingsförslag eller behov av informationsstyrning kring penkistraditionen eller annat inom gymnasieutbildningen.

Du når personalen på Regionförvaltningsverkets svenska enhet genom följande [kontaktuppgifter](#)

Vi önskar alla – abiturienter, lärare, rektorer, föräldrar och åskådare – en trygg och glad penkis!

Hälsar penkisarbetsgruppen vid Regionförvaltningsverket,

Oskar Karlsson, Thomas Sundell, Disa Widell och Fredrik Åman

Medverkande och kontaktuppgifter

Ansvarig utgivare

Marianne West-Ståhl, direktör marianne.west-stahl@avi.fi tfn 0295 018 623
Regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet: www.avi.fi/svenskaenheten

Arbetsgruppen för penkisvideon vid Regionförvaltningsverket:

Oskar Karlsson, kommunikatör	oskar.karlsson@avi.fi	tfn 0295 018 071
Thomas Sundell, jurist	thomas.sundell@avi.fi	tfn 0295 018 620
Disa Widell, överinspektör för bildningsväsendet	disa.widell@avi.fi	tfn 0295 018 621
Fredrik Åman, IKT-pedagog	fredrik.aman@avi.fi	tfn 0295 018 619

Intervjuer med experter, i den ordningsföljd de framträder i videon:

Blanka Henriksson, forskare, Åbo Akademi
Carola Ekrem, folklorist
Helena Saarikoski, folklorist, docent vid Helsingfors universitet
Thomas Sundell, jurist, Regionförvaltningsverket
Mikael Appel, överkonstapel och kommunikationschef, Polisen i Österbotten
Diane-Christine Blusi, lektor och prorektor, Vasa övningsskolas gymnasium

Maria Lingonblad, sakkunnig i mobbningsförebyggande, Folkhälsan
Pamela Granskog, undervisningsråd, Utbildningsstyrelsen

Referensgrupp:

Gymnasier:

Joakim Bonns, rektor, Korsholms gymnasium
Mikael Eriksson, rektor, Kyrkslätts gymnasium
Marianne Pärnänen, rektor, Katedralskolan i Åbo

Studerande:

Emilie Jäntti, förbundsordförande, Finlands Svenska Skolungdomsförbund, FSS

Myndigheter:

Utbildningsstyrelsen: Pamela Granskog, undervisningsråd
Regionförvaltningsverket: penkisarbetsgruppens medlemmar (se ovan)

Videon Min drömpenkis: <http://cutt.ly/mindrompenkisvideo>

Lärohandledningen: <http://cutt.ly/mindrompenkishandledning>

